

**ZASADY PRZEPROWADZANIA EGZAMINU DYPLOMOWEGO NA STUDIACH I STOPNIA W
INSTYTUCIE SOCJOLOGII UNIWERSYTETU WROCŁAWSKIEGO NA KIERUNKACH:**

SOCJOLOGIA, SOCJOLOGIA EKONOMICZNA, ANALITYKA

**SPOŁECZNA (wraz z opisem standardów, jakie powinna spełniać praca
dyplomowa)**

OGÓLNY OPIS

Egzamin dyplomowy (z socjologii, socjologii ekonomicznej oraz analityki społecznej) zarówno na studiach I, jak i II stopnia, kończy studia. Egzamin przeprowadzany jest w formie dyskusji nad pracą magisterską lub licencjacką. W trakcie tej dyskusji student powinien się wykazać kompetencjami i umiejętnościami zgodnymi z efektami uczenia się przypisanymi do programu studiów określonego kierunku i stopnia.

1. Przyjmuje się, że prace przygotowywane na egzamin dyplomowy powinny mieć charakter empiryczny. Nie oznacza to, że prace teoretyczne są niedozwolone. Jednak możliwość przygotowania i obrony takiej pracy jest rezerwowana dla studentów studiów magisterskich i warunkowana zgodą Rady Instytutu Socjologii. Promotor takiej pracy powinien uzyskać akceptację Rady na jej przygotowanie i obronę, najpóźniej w pierwszym semestrze trwania seminarium magisterskiego.

2. Prace powinny mieć charakter socjologiczny przy szerokim rozumieniu socjologii jako dyscypliny wchodzącej w skład nauk społecznych.

3. Pytania sprawdzające wiedzę i umiejętności i kompetencje członkowie Komisji zadają w oparciu o program studiów w zakresie przedmiotów warsztatowych (metodologicznych), jak i merytorycznych (socjologicznych). Zalecane jest sprawdzanie wiedzy i umiejętności i kompetencji z uwzględnieniem treści zawartych w pracy dyplomowej, jej zakresu przedmiotowego, charakteru metodologicznego oraz wyników analiz.

SEMINARIA – PROMOTORSTWO – RECENZJE

Przygotowanie prac magisterskich i licencjackich odbywa się w ramach seminariów w zakresie tematycznym określonym przez prowadzącego. Studenci dokonują wyboru seminarium, w którym chcą uczestniczyć z propozycji zgłoszonych przez Instytut. Z propozycji zgłoszonych przez pracowników, ostateczną listę seminariów, jaka zostanie przedstawiona studentom do wyboru, ustala Zastępca Dyrektora Instytutu ds. dydaktycznych w oparciu o przepisy regulujące limity studentów w grupach seminaryjnych oraz strukturę obciążeń dydaktycznych. Wybierając propozycje seminariów Zastępca Dyrektora Instytutu ds. dydaktycznych czyni to wedle następujących kryteriów: w pierwszej kolejności jest to konieczność zrównoważenia struktury obciążeń dydaktycznych pracowników, w drugiej – dotychczasowe doświadczenia dydaktyczne pracowników w zakresie prowadzenia seminariów, a w trzeciej – propozycje tematyczne seminariów składane przez pracowników.

1. Propozycje seminariów dyplomowych muszą być złożone przez pracownika najpóźniej do 10 czerwca w przypadku seminariów rozpoczynających się w semestrze zimowym i do 10 listopada w przypadku seminariów rozpoczynających się w semestrze letnim. W danym roku akademickim nauczyciel nie może prowadzić więcej niż trzech grup seminaryjnych niezależnie od kierunku i stopnia studiów.

2. Seminaryjny tryb przygotowywania prac dyplomowych nie wyklucza promotorstwa indywidualnego. Student zainteresowany indywidualną opieką promotorską roztoczoną przez wybranego nauczyciela akademickiego Instytutu Socjologii, powinien uzyskać akceptację tegoż nauczyciela w czasie trwania zapisów na seminarium tematyczne oraz zgodę Zastępcy Dyrektora ds. dydaktycznych nie później niż dwa tygodnie przed rozpoczęciem semestru, w którym zaplanowane jest seminarium dyplomowe (licencjackie bądź magisterskie).

3. Wyboru recenzenta dokonuje promotor pracy dyplomowej. Recenzent powinien odznaczać się wiedzą i umiejętnościami umożliwiającymi obiektywną oraz rzetelną merytorycznie ocenę pracy dyplomowej.

4. Przygotowanie prac magisterskich i licencjackich, których struktura i kryteria oceny odbiegają od przyjętych w Instytucie Socjologii "Zasad....", wymaga każdorazowo wniosku promotora skierowanego do Zastępcy Dyrektora ds. dydaktycznych oraz opinii Rady Instytutu Socjologii. Wniosek powinien zawierać szczegółowe uzasadnienie dla wskazanych odstępstw od "Zasad..." oraz, jeśli dotyczy, alternatywne propozycje kryteriów oceny pracy. Wniosek powinien zostać złożony w terminach określony w pkt. 2.
5. Promotorzy opiekujący się pracami dyplomowymi w trybie indywidualnym nie prowadzą grup seminariów dyplomowych (licencjackich i/lub magisterskich) zaplanowanych w określonym roku akademickim na danym kierunku.
6. Tematy prac licencjackich i magisterskich są ustalane przez prowadzącego dane seminarium tematyczne. Dopuszczalna jest indywidualna ścieżka ustalania tematu przez zainteresowanego studenta (jeśli zgodę na to wyrazi osoba prowadząca seminarium i/lub promotor indywidualny). Tematy prac muszą być ostatecznie zatwierdzone w trybie i terminie przewidzianym regulaminem studiów.
7. Zapisy do grup seminaryjnych odbywają się w trybie elektronicznym (łącznie z korektami zapisów).
8. Ocena pracy ma charakter parametryczny. Punkty przeliczane są na oceny według progów ustalonych w niniejszym dokumencie. Każdy przydział punktów przez promotora i recenzenta powinien być merytorycznie uzasadniony. Uzasadnienia powinny nawiązywać do odpowiednich fragmentów pracy dyplomowej.
9. Jeśli praca nie spełnia niżej wskazanych parametrów formalnych lub jest merytorycznie niepoprawna, jest oceniana negatywnie wraz ze wskazaniem niespełnionych parametrów i uzasadnieniem merytorycznym oceny.

PRZEBIEG EGZAMINU DYPLMOWEGO

Egzamin dyplomowy, zarówno na studiach licencjackich jak i magisterskich, przeprowadzany przez Komisję powołaną przez Dziekana, składa się z dwóch etapów:

1. Pierwszy to omówienie pracy dyplomowej, w trakcie którego student posiłkuje się prezentacją przygotowaną na potrzeby obrony. Czytelność, kompletność, jak i merytoryczna zawartość prezentacji stanowi jeden z elementów oceny egzaminu dyplomowego. Prezentacja powinna być przygotowana w taki sposób, aby studentowi wystarczyło maksymalnie 15 minut na omówienie wszystkich zaplanowanych zagadnień.
2. Drugi etap egzaminu dyplomowego jest poświęcony dyskusji nad założeniami, tezami, wnioskami zawartymi w pracy oraz przeprowadzonymi przez studenta badaniami i analizami. Dyskusja dotyczy zarówno zagadnień podejmowanych w pracy, jak i wybranych przez Komisję pozycji z bibliografii, na której praca została oparta. W trakcie tej dyskusji członkowie Komisji zadają pytania sprawdzające poziom opanowania przez studenta wiedzy, umiejętności i kompetencji opisanych w efektach uczenia się dla danego kierunku. Czas poświęcony na dyskusję, ani liczba pytań nie jest limitowana.

ZESTAW DOKUMENTÓW PRZESYŁANYCH DO SYSTEMU APD

1. Tekst pracy w formacie *.pdf wraz aneksem zawierającym narzędzia i materiały, które posłużyły do zebrania danych (np. kwestionariusze, operaty, ścieżki randomizacyjne, scenariusze wywiadów, zestawy pytań badawczych, instrukcje, karty respondenta, materiały ilustracyjne etc. - ten obowiązek nie dotyczy jedynie prac teoretycznych).
2. Pozostałe dokumenty w postaci spakowanej (*.rar, *.7z, *.gzip, *.zip) – obligatoryjnie:
 - a. Materiał empiryczny wykorzystywany podczas przygotowywania pracy dyplomowej, którym może być zbiór transkrypcji, materiałów wizualnych, materiałów tekstowych lub inaczej zorganizowanego materiału empirycznego z badań jakościowych i baza danych z badań ilościowych. Wszystkie dane powinny być zanonimizowane oraz opisane w taki sposób, aby były czytelne dla każdego użytkownika. Dotyczy to także wyboru czytelnego sposobu indeksowania w pracy poszczególnych obiektów zawierających dane empiryczne, tak aby recenzent miał łatwość łączenia określonego

zakresu danych empirycznych z analizami, w których powinny być zawarte odniesienia do materiału empirycznego (ten obowiązek nie dotyczy jedynie prac teoretycznych).

b. Oświadczenie o zachowaniu praw autorskich i świadomości ewentualnych konsekwencji prawnych oraz finansowych wynikających z nieodpowiedniej anonimizacji materiału empirycznego (jeśli dotyczy).

c. Wykaz wszystkich plików obejmujący, w formie tabelarycznej, nazwy załączonych plików i opisy ich zawartości.

UWAGA dokumenty opisane w punkcie 2 dołączane są tylko w formie elektronicznej jako osobne pliki; treści w nich zawarte nie są powielane w samej pracy.

PARAMETRY FORMALNE PRACY

Prace dyplomowe, empiryczne (ilościowe i jakościowe) oraz teoretyczne, mają charakter pisemny. Powinny być zredagowane w oparciu o następującą strukturę (proszę nie mylić ze spisem treści, który może stanowić jej rozszerzenie):

- I. STRONA TYTUŁOWA
- II. STRESZCZENIE o objętości maksymalnej 300 słów, zawierające słowa kluczowe (max. 5).
- III. SPIS TREŚCI
- IV. KONCEPTUALNE RAMY PRACY. W tej części powinno być zawarte uzasadnienie podjęcia danej problematyki bazujące na analizie adekwatnych źródeł. Zestaw źródeł jest determinowany charakterem pracy. Dobrą praktyką jest umieszczenie w tej części przeglądu aktualnej literatury przedmiotu.
 - A. W przypadku prac licencjackich mających charakter raportu badawczego wprowadzenie zawiera opis problemu badawczego oraz przegląd badań, które w związku z danym problemem (lub problemami podobnymi) były podejmowane przez innych badaczy wraz z opracowaniami zawierającymi interpretację wyników badań oraz rekomendacje.
 - B. W przypadku magisterskich prac badawczych źródło stanowi literatura przedmiotu o charakterze teoretycznym oraz empirycznym (lub tylko teoretycznym, gdy praca ma taki charakter). Dyplomant zamieszcza w bibliografii tylko tę literaturę, którą wykorzystuje do konstruowania własnego konceptu/schematu badania, konceptualizowania i operacjonalizowania pojęć, formułowania pytań badawczych i interpretacji danych oraz przedyskutowania wyników badań własnych (co powinno być udokumentowane odnośnikami w tekście pracy).
- V. METODYKA i METODOLOGIA. W zależności od charakteru: problemu, badań i samej pracy, w części tej autor opisuje, adekwatne dla charakteru pracy, elementy (z następującego zestawu):
 - A. Charakterystyka zbioru zawierającego źródła informacji (osoby, obiekty materialne, obiekty symboliczne etc.) ze szczególnym uwzględnieniem ich struktury (w pracy teoretycznej: elementy teorii lub fragmenty prac teoretycznych poddawanych analizie).
 - B. Narzędzia i techniki badawcze, jakie zostały zastosowane przez badacza; w przypadku prac teoretycznych nie dopuszcza się formy swobodnego eseju
 - C. Opis przebiegu badania i/lub analiz materiału empirycznego (lub teoretycznego) obejmujący wszystkie kategorie czynności badawczych podejmowanych przez autora pracy.

Niedopuszczalne w tej części pracy jest zamieszczanie podręcznikowych definicji czynności badawczych (np. definicji problemu badawczego, wywiadu, metody badawczej itd.). Autor dokonuje samodzielnego opisu poszczególnych elementów procesu badawczego zgodnie z metodologią nauk społecznych i metodyką prowadzenia badań empirycznych (lub analiz teoretycznych).

VI. WYNIKI BADAŃ i ich ANALIZA. Bez względu na charakter pracy, ta część powinna obejmować optymalnie 70% jej objętości. W tej części autor zamieszcza wyniki analiz rozumianych jako przetwarzanie danych empirycznych zgodne z założonymi modelami analizy. Przygotowywanie danych do analizy powinno obejmować:

A. dla badań ilościowych: zestawienia danych, ich porównywanie, sortowanie, hierarchizowanie, kategoryzacje, stosowania technik taksonomicznych, grupowania i łączenia, redukcji, skalowania etc.;

B. dla badań jakościowych: kodowanie, tworzenie hierarchii kodów (drzewek kodowych/kluczy kodowych), analizy porównawcze, klucze interpretacyjne

C. Autorzy prac teoretycznych w tej części pracy wypracowują aparat konceptualny pozwalający na rozwiązanie postawionego problemu z zakresu teorii socjologicznej i społecznej, w szczególności dyskutują z literaturą przedmiotu, wykazują się znajomością stanu badań, referują i dokonują oceny istniejących stanowisk teoretycznych, prowadzą analizę, która pozwala na uzyskanie wniosków: dokonanie syntezy wybranego obszaru teorii socjologicznej lub społecznego, porównanie analizowanych autorów lub nurtów, rozwiązanie istniejącego w literaturze problemu teoretycznego, rozwinięcie stanu wiedzy w danym polu.

VII. PODSUMOWANIE WYNIKÓW i ANALIZ. W tej części autor pracy zawiera, w postaci listy punktowej, aplikacyjne i/lub empiryczne i/lub teoretyczne wnioski wynikające z badań i analiz oraz opisuje efekty podjętych badań w kontekście założeń badawczych zamieszczonych we wprowadzeniu: oczekiwanych efektów poznawczych i założonych hipotez. Tutaj też jest miejsce na sformułowanie ewentualnych dyrektyw badawczych (dla przyszłych działań), które udało się dyplomantowi odkryć w wyniku podjętej pracy.

VIII. INDEKSY (w tym bibliografia)

1. Dane empiryczne w pracach o takim właśnie charakterze (w postaci na przykład: tabel, grafów, wykresów, zdjęć, schematów, zrzutów ekranowych, cytatów z wypowiedzi i wywiadów lub dokumentów wykorzystywanych w analizie) powinny mieć jednolitą i jednoznaczną numerację (z wyjątkiem cytatów z wypowiedzi badanych, notatek terenowych) oraz sposób opisu. Na końcu pracy powinien być zamieszczony osobno spis dla każdej kategorii danych (indeksy).

2. Cytowania: styl harwardzki

3. Przypisy: na dole strony

4. Bibliografia dołączona do pracy zawiera tylko te pozycje, które zostały wykorzystane w pracy, co jest udokumentowane cytowaniami i odnośnikami w tekście pracy.

5. Pozostałe parametry

PARAMETR	PRACA LICENCJACKA	PRACA MAGISTERSKA
Objętość	Optymalnie 50 stron znormalizowanego maszynopisu, czyli od 1800 do 2000 znaków na stronę (ze spacjami) plus bibliografia i aneksy	Optymalnie 80 stron znormalizowanego maszynopisu plus bibliografia i aneksy
Forma pracy	Raport z badania	Opracowanie problemowe o charakterze poznawczym, które eksploruje nowe obszary zagadnień socjologicznych lub weryfikuje rozpoznane przez socjologię obszary wiedzy

Charakter pracy	Aplikacyjny lub badawczy (empiryczny lub w wyjątkowych sytuacjach teoretyczny)	Badawczy: empiryczny lub teoretyczny

PARAMETRY FORMALNE PREZENTACJI

I POŁOWA PREZENTACJI

Konceptualizacja tematu pracy, w tym uzasadnienie aplikacyjne lub poznawcze podjętego tematu, oraz:

BADANIA ILOŚCIOWE	BADANIA JAKOŚCIOWE
Pełna operacjonalizacja wynikająca z nominalnie zdefiniowanych pojęć zawartych w hipotezach: wskaźniki, sposób rejestracji wskaźników (w badaniach ilościowych ze wskazaniem skal wraz z uzasadnieniem ich doboru oraz powiązania z późniejszymi metodami analizy), kryterium występowania zjawisk, o których mowa w hipotezach.	Opis metody badawczej: w zakresie definicji próby i doboru jednostek empirycznych, sposobu przeprowadzenia badania, charakterystyki narzędzia gromadzenia danych i przygotowania ich do analizy oraz wykorzystana metoda analizy danych
Opis metody badawczej: w zakresie definicji próby i doboru jednostek empirycznych, sposobu przeprowadzenia badania i charakterystyki narzędzia Opis kwestii etycznych związanych z gromadzeniem i analizą danych w zakresie podjętego tematu	Opis kwestii etycznych związanych z gromadzeniem i analizą danych w zakresie podjętego tematu
Struktura społeczno – demograficzna próby	

II POŁOWA PREZENTACJI

W badaniach prowadzonych z użyciem metodologii badań ilościowych są prezentowane główne wnioski odnoszące się do hipotez, przy czym – w pracach empirycznych - każdy wniosek ma być uzasadniany konkretnymi danymi empirycznymi z odwołaniem do przyjętych operacjonalizacji (ewentualnie z przyjętymi zmianami w trakcie analizy wynikającymi z tworzenia nowych zmiennych wskaźnikowych), z uwzględnieniem charakterystyki społeczno-demograficznej próby oraz wynikającymi z niej ograniczeniami w zakresie wniosków ogólnych.

W badaniach prowadzonych z użyciem metodologii badań jakościowych są prezentowane główne wnioski wyprowadzone z analizy danych jakościowych z odniesieniem do postawionego problemu badawczego i pytań szczegółowych z odwołaniem się do kodów, hierarchii kodów wypracowanych w trakcie analizy (jeśli tą metodą był analizowany materiał empiryczny).

W pracach o charakterze teoretycznym są prezentowane główne wnioski pozwalające ocenić, czy rozwiązany został postawiony problem z zakresu teorii socjologicznej lub społecznej, wraz z merytorycznym uzasadnieniem podjęcia tego problemu, jak również streszczeniem kolejnych obranych kroków i procedur konceptualnych, zreferowaniem aktualnego stanu wiedzy w oparciu o literaturę przedmiotu i osadzeniem wniosków pośród istniejących stanowisk.

FORMULARZ RECENZJI I ZASADY OCENIANIA

Zarówno recenzent (recenzenci), jak i promotor, oceniają poszczególne elementy pracy, przydzielając im (uznaną przez siebie za adekwatną do poziomu merytorycznego danego elementu) liczbę punktów z możliwego zakresu. Punkty są sumowane i na tej podstawie

jest wystawiana ostateczna ocena wynikająca z ich liczby (zgodnie z załączoną kategoryzacją).

Integralnym elementem formularza oceny, zamieszczonym w systemie ADP, jest ta część dokumentu, w której opisane zostały formalne parametry pracy. Część ta stanowi materiał pomocniczy dla recenzentów i promotora, oceniających pracę.

1. ASPEKTY FORMALNE PRACY (obligatoryjnie)

7. Spełnia parametry formalne

8. Spełnia z drobnymi uchybieniami parametry formalne

9. Nie spełnia parametrów formalnych (uzasadnienie merytoryczne ze wskazaniem konkretnych uchybień formalnych)

1. CHARAKTER PRACY (obligatoryjnie)

7. Całkowicie zgodny z kierunkiem studiów

8. Częściowo zgodny z kierunkiem studiów

9. Całkowicie niezgodny z kierunkiem studiów (uzasadnienie merytoryczne ze wskazaniem konkretnych powodów wystawienie takiej kwalifikacji pracy)

K. OCENA MERYTORYCZNA (obligatoryjnie). Ocena ma być dokonana w odniesieniu do każdego z elementów pracy w kontekście podjętego tematu. Do każdego elementu zostaje przydzielony zakres punktów. Osobno oceniany ma być poziom podstawowy, na którym uwzględniana jest poprawność pracy, a osobno poziom rozszerzony zawierający ocenę twórczej konceptualizacji i/lub ponadstandardowej biegłości analitycznej i/lub innowacyjnego podejścia do tematu. Punkty za poziom rozszerzony mogą być przydzielone pod warunkiem uzyskania przez studenta co najmniej 50% punktów w każdej kategorii zakresu podstawowego (5-10-15-5) oraz minimum 64 punktów w sumie z poziomu podstawowego. Uzasadnienie ma mieć charakter syntetyczny i jest formułowane *en block*, z wyodrębnieniem części dotyczącej poziomu rozszerzonego (jeśli punkty za ten poziom zostały przydzielone).

WYMIAR OCENY	ZAKRES PUNKTÓW			LICZBA PUNKTÓW			UZASADNIENIE
	PODSTAWOWY	ROZSZERZONY	RAZEM	PODSTAWOWY	ROZSZERZONY	RAZEM	
Wprowadzenie	0-10	0-4	0-14				
Metodyka i metodologia	0-20	0-8	0-28				
Analizy	0-30	0-14	0-44				
Wnioski	0-10	0-4	0-14				
Razem	70	30	100				

W poniższej tabeli zostały zawarte progi punktowe uzyskane we wszystkich recenzowanych wymiarach, przełożone na oceny:

ZAKRES PUNKTÓW	OCENA
0 - 41	Niedostateczna [2.0]
42-51	Dostateczna [3.0]
52-63	Dostateczna plus

ZAKRES PUNKTÓW	OCENA
	[3.5]
64-75	Dobra [4.0]
76-87	Dobra plus [4.5]
88-100	Bardzo dobra [5.0]

L. UWAGI (fakultatywnie). W tej sekcji, zarówno promotor, jak i recenzent, mogą zawrzeć wszystkie uwagi, które nie mieszczą się w formularzu, włącznie z dyrektywami dla dyplomanta.

1. Niedopuszczalne jest przyznawanie jakichkolwiek punktów za metodologię i metodykę pracy w sytuacji, gdy zawiera ona elementarne błędy. Takie jak na przykład:

BADANIA ILOŚCIOWE	BADANIA JAKOŚCIOWE
Statystyki dobrane wbrew założeniom nakładanym na dane i rozkłady	Brak analizy materiału empirycznego
Parametry próby uniemożliwiające opis statystyczny	Brak określenia metody analizy materiału empirycznego i/lub konsekwentnego jej stosowania
Wnioski oparte na nieprawidłowo przeprowadzonych analizach	

2. Zgodność recenzji promotora i recenzenta z powyższymi zasadami podlega ocenie dokonywanej przez prodziekana ds. kształcenia.

POSTANOWIENIA OGÓLNE

Niniejszy regulamin obowiązuje studentów, którzy rozpoczną seminarium dyplomowe nie wcześniej niż w semestrze letnim 2024/2025